

<i>365-річчю Львівського національного університету імені Івана Франка, 60-річчю економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та 60-річчю спеціальності “Фінанси і кредит” у Львівському національному університеті присвячується</i>	<i>365th anniversary of Ivan Franko National University of Lviv, the 60th anniversary of the Faculty of Economics and the 60th anniversary of the “Finance and Credit” specialty at Ivan Franko National University of Lviv is dedicated</i>
--	--

Ministry of education and science of Ukraine
Ivan Franko National University of Lviv

MONETARY AND CREDIT SYSTEMS OF THE COUNTRIES OF THE WORLD

Textbook

*Edited by Doctor of Economic Sciences,
Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine
M. I. Krupka*

Lviv
Ivan Franko National University of Lviv
2026

Міністерство освіти і науки України

Львівський національний університет імені Івана Франка

ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН СВІТУ

Підручник

*За редакцією доктора економічних наук,
професора, заслуженого діяча науки і техніки України
М. І. Крупки*

Львів

ЛНУ ім. Івана Франка

2026

УДК 336.7(100)(075.8)

Г 86

Автори :

М. І. Крупка, Д. В. Ванькович, Б. М. Вишивана, М. І. Петик, С. М. Тесля,
О. В. Микуляк, М. В. Рубаха, Н. Г. Пайтра, В. М. Кміть, О. В. Грін, Л. П. Ткачик,
І. М. Крупка, Н. Б. Демчишак, Я. Б. Дропа, Н. В. Жмурко

Рецензенти:

д-р екон. наук, проф. *О. М. Колодізев*

(Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця);

д-р екон. наук, проф. *П. О. Нікіфоров*

(Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича);

д-р екон. наук, проф. *В. В. Корнєєв*

(Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки
Міністерства економічного розвитку і торгівлі України)

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 58 / 11 від 29 листопада 2023 року)*

The patterns and main stages of formation, principles of construction, and features of the organization of monetary and credit systems of the leading countries of the world in the modern globalized space are revealed. This space is characterized by the dynamic development of credit and financial institutions and international financial markets, as well as by the need to manage the security of the financial sector of the economy.

The textbook is both a theoretical and practical publication that uses modern approaches to ensuring the educational process.

Intended for students, postgraduate students, teachers of economic specialties, and practicing economists.

Грошово-кредитні системи країн світу = Monetary and Credit
Г 86 Systems of the Countries of the World : підручник / за ред. д-ра екон.
наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України М. І. Крупки;
[М. І. Крупка, Д. В. Ванькович, М. І. Петик та ін.]. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка,
2026. – 748 с.

ISBN 978-617-10-0977-6.

Розкрито закономірності та головні етапи становлення, принципи побудови й особливості організації грошових і кредитних систем провідних країн світу в сучасному глобалізованому просторі, що характеризується динамічним розвитком кредитно-фінансових установ і міжнародних фінансових ринків, необхідністю управління безпекою фінансового сектору економіки.

Водночас підручник є теоретичним і практичним виданням, у якому використано сучасні підходи до забезпечення освітнього процесу.

Для студентів, аспірантів, викладачів економічних спеціальностей, економістів-практиків.

УДК 336.7(100)(075.8)

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2026

© Крупка М. І., Ванькович Д. В., Петик М. І.
та ін., 2026

ISBN 978-617-10-0977-6

ЗМІСТ

Передмова.....	11
----------------	----

Частина I **ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ** **ГРОШОВОЇ ТА КРЕДИТНОЇ СИСТЕМ КРАЇН СВІТУ**

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ГРОШОВИХ СИСТЕМ.....	16
1.1. Економічний зміст і призначення грошових систем.....	16
1.2. Становлення та розвиток грошових систем.....	20
1.3. Еволюція валютних систем.....	32
<i>Список літератури.....</i>	<i>42</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>43</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>43</i>

Розділ 2. КРЕДИТНА СИСТЕМА У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ПРОСТОРІ.....	45
2.1. Сутність та особливості структури національних кредитних систем країн світу.....	45
2.2. Функції центрального банку в кредитній системі держави.....	50
2.3. Банки як структурні елементи національних кредитних систем.....	57
2.4. Небанківські фінансові посередники у кредитних системах національних економік в умовах глобалізації.....	61
2.5. Цифрова трансформація кредитної системи як чинник сталого розвитку фінансового сектору	68
<i>Список літератури.....</i>	<i>84</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>91</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>91</i>

Розділ 3. ГРОШОВО-КРЕДИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ.....	93
3.1. Необхідність і завдання регулювання діяльності фінансових посередників.....	93
3.2. Банківський нагляд, види та ефективність.....	102
3.3. Методи грошово-кредитного регулювання банківських установ.....	116
3.4. Організація функціонування небанківських фінансових посередників.....	124
<i>Список літератури.....</i>	<i>134</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>136</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>137</i>

Частина II
**ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН ПІВНІЧНОЇ
ТА ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ**

Розділ 4: ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ.....	142
4.1. Історичний розвиток грошово-кредитної системи США.....	142
4.2. Федеральна резервна система, її структура та функції.....	159
4.3. Фінансові посередники у США.....	174
4.4. Грошово-кредитна політика Федеральної резервної системи США.....	191
4.5. Спеціальні органи грошово-кредитного регулювання у США.....	202
<i>Список літератури.....</i>	<i>219</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>222</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>223</i>
Розділ 5. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА КАНАДИ.....	225
5.1. Канадська грошова система.....	225
5.2. Центральний банк Канади та інструменти монетарного регулювання.....	237
5.3. Фінансове посередництво.....	251
<i>Список літератури.....</i>	<i>259</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>259</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>259</i>

Розділ 6. ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ.....	261
6.1. Фінансові посередники Мексики.....	261
6.2. Національна фінансова система Бразилії.....	280
6.3. Грошово-кредитна система Аргентини.....	302
<i>Список літератури.....</i>	<i>315</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>319</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>319</i>

Частина III ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН ЄВРОПИ

Розділ 7. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВАЛЮТНОГО СОЮЗУ.....	322
7.1. Історія створення Європейського Валютного Союзу	322
7.2. Механізм вступу країн до ЄВС.....	330
7.3. Європейська система центральних банків.....	332
7.4. Грошово-кредитна політика Європейського центрального банку.....	348
7.5. Система регулювання фінансового посередництва в межах ЄСЦБ.....	356
<i>Список літератури.....</i>	<i>368</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>372</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>373</i>

Розділ 8. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ.....	375
8.1. Становлення і розвиток грошової системи Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.....	375
8.2. Банк Англії, його структура та функції.....	387
8.3. Грошово-кредитна політика Банку Англії.....	401
8.4. Комерційні банки Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.....	405
8.5. Спеціальні фінансово-кредитні інститути Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.....	412
8.6. Органи регулювання та нагляду за діяльністю фінансових посередників у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії.....	416
<i>Список літератури.....</i>	<i>424</i>
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>426</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>426</i>

ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН СВІТУ

Розділ 9. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА ШВЕЙЦАРІЇ	428
9.1. Формування грошово-кредитної системи Швейцарії та її інституційна структура.....	428
9.2. Організація та функціонування банківської системи Швейцарії.....	438
9.2.1. Швейцарський національний банк.....	446
9.2.2. Інструменти грошово-кредитної політики Швейцарського національного банку.....	451
9.3. Система банківського регулювання та нагляду.....	458
Список літератури.....	463
Питання для самоконтролю.....	465
Тестові завдання.....	465
 Розділ 10. ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН ЄСЦБ, ЩО НЕ Є УЧАСНИКАМИ ЄВРОЗОНИ.....	 467
10.1. Банківська система Норвегії.....	467
10.2. Особливості функціонування грошово-кредитної системи Польщі.....	476
10.3. Становлення і розвиток грошово-кредитної системи Чехії.....	488
Список літератури.....	501
Питання для самоконтролю.....	505
Тестові завдання.....	505

Частина IV ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН СХОДУ(АЗІЇ)

Розділ 11. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА ЯПОНІЇ	508
11.1. Становлення та розвиток грошової системи Японії.....	508
11.2. Банк Японії та його грошово-кредитна політика в умовах глобалізації.....	515
11.3. Фінансові установи та їхня роль у японській економіці.....	531
11.4. Система регулювання і нагляду за діяльністю фінансових посередників у Японії.....	543
Список літератури.....	550
Питання для самоконтролю	552
Тестові завдання.....	552
 Розділ 12. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	 554
12.1. Історичні витоки та еволюція грошового обігу в Китаї.....	554

12.2. Розвиток національних фінансових інститутів Китайської Народної Республіки.....	565
12.3. Народний банк Китаю: статус, повноваження й інструменти монетарної політики.....	575
12.4. Фінансові посередники КНР: види та роль в економічній системі.....	584
12.5. Регулювання діяльності фінансових посередників у КНР.....	602
12.6. Валютні режими спеціальних адміністративних регіонів.....	609
Список літератури.....	617
Питання для самоконтролю.....	621
Тестові завдання.....	622
Розділ 13. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА РЕСПУБЛІКИ ІНДІЯ.....	624
13.1. Еволюція грошової та кредитної систем Індії.....	624
13.2. Банківська система Індії: організаційна структура та особливості функціонування.....	643
13.2.1. Резервний банк Індії: заснування, цілі та структура управління.....	643
13.2.2. Комерційні банки Індії.....	648
13.2.3. Фінансові установи розвитку.....	659
13.2.4. Небанківські фінансові компанії Індії.....	665
13.3. Монетарна політика та інструменти грошово-кредитного регулювання Резервного банку Індії.....	672
13.4. Система регулювання і нагляду діяльності фінансових посередників Індії.....	683
Список літератури.....	691
Питання для самоконтролю.....	694
Тестові завдання.....	694
Розділ 14. СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА ТА МОНЕТАРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ІСЛАМСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ МОДЕЛІ.....	697
14.1. Теоретико-методологічні засади та фундаментальні принципи функціонування ісламської концепції фінансів.....	697
14.2. Діяльність фінансових посередників в ісламській моделі фінансових відносин.....	710
14.3. Особливості монетарного регулювання у системах, побудованих на постулатах і принципах ісламу.....	727
Список літератури.....	736
Питання для самоконтролю	740
Тестові завдання.....	740
Предметний покажчик.....	742

ПЕРЕДМОВА

В умовах глобалізації фінансово-кредитного сектору формування ринкового середовища з орієнтацією на створення передумов для економічного зростання потребує стратегічного підходу до організації грошово-кредитного регулювання в країні. Це сприятиме сталому розвитку, зміцненню конкурентноспроможності національної економіки з подальшою перспективою інтеграції України у світове господарство. Сучасний стан кредитних систем провідних країн і розвиток ринку позичкових капіталів суттєво зменшили безпосередній вплив центрального банку на формування попиту та пропозиції грошової маси. За таких умов зростає ефективність інструментів опосередкованого впливу на діяльність грошово-кредитної системи кожної країни, що доповнюють дію основних.

Сьогодні динаміка змін у міжнародному фінансовому середовищі та необхідність протидії новітнім викликам і загрозам стабільності фінансової системи України зумовлює потребу вдосконалення механізмів грошово-кредитного регулювання у контексті забезпечення економічного зростання та фінансової стійкості економіки. Це актуалізує поглиблене вивчення світового досвіду діяльності фінансових посередників і з'ясування їхньої участі у перерозподільчих процесах на світовому та вітчизняному фінансовому ринках, що і взято за основу формування структури підручника “Грошово-кредитні системи країн світу”.

Автори використали значущі надбання сучасної фінансової думки і практики, а також зосередили увагу на практичному досвіді центральних банків та фінансових посередників провідних країн світу, що є найбільш визначальними і цінними для вивчення в освітньому процесі, зокрема в контексті галузі знань “Бізнес, адміністрування та право”. Водночас розкрито інноваційні погляди на окремі теоретичні положення щодо організації грошової та кредитної системи за умов цифровізації, розвитку фінтех, висловлено конкретні пропозиції й власні міркування авторського колективу щодо практичної реалізації системних механізмів грошово-кредитного регулювання в Україні.

Підручник містить чотирнадцять розділів, що послідовно висвітлюють економічну природу, становлення, розвиток та особливості організації грошових і кредитних систем країн світу. У перших трьох розділах розкрито загальнотеоретичні засади організації грошових і кредитних систем, їхню економічну сутність, принципи побудови, передумови виникнення та сучасні тенденції розвитку. Схарактеризовано стан грошового й кредитного регулювання і контролю у сфері фінансового посередництва, описано базові концепції банківського нагляду, а також актуальні питання глобалізації та її впливу на економіку України, яка функціонує в екстремальних форс-мажорних обставинах, в умовах воєнного стану.

Враховуючи глобалізаційні процеси, автори детально опрацювали особливості становлення й розвитку грошової та кредитної систем розвинених країн світу в історичній ретроспективі, розглянули національні особливості регулювання окремих сегментів фінансового ринку. Значну увагу приділено діяльності центрального банку та механізмам реалізації монетарної політики, відповідно до макрофінансової стратегії держави за умов фінансової і політичної невизначеності, мінливості ринкових умов господарювання, що у контексті стратегії сучасної антикризової політики економічного зростання особливо на часі.

Розглянуто сучасні аспекти економічних відносин, роль держави в умовах глобалізації, міжнародному русі капіталу, принципи організації та функціонування грошово-кредитних систем, світової валютно-кредитної системи, висвітлено найважливіші аспекти розвитку економік окремих країн світу і регіональних співтовариств у глобальному цифровому просторі. Особливий інтерес зумовлює практику впровадження новітніх технологій у сферу грошей і кредиту (електронних платежів, інтернет-банкінгу, цифрових валют центральних банків та фінтех-сервісів), що змінює традиційні форми взаємодії між фінансовими посередниками та громадянами. Цифрова трансформація фінансового сектору дає змогу знизити трансакційні витрати, сприяє прозорості розрахунків та ефективному монетарному регулюванню, підвищує ефективність бізнесу й забезпечує доступність фінансових послуг для населення. Грошово-кредитні системи країн відіграють визначальну роль у підвищенні фінансової інклюзії і є запорукою підтримання загальної макроекономічної рівноваги та сталого соціально-економічного розвитку.

У підручнику зроблено акцент на особливостях організації грошових і кредитних систем провідних країн світу, які відіграють основну роль у русі міжнародних фінансових потоків та, відповідно, мають вагомий вплив на стан світової фінансової системи. Особливу наукову значущість становлять дослідження трансформацій грошової та кредитної систем США, формування

колективної європейської валюти, порядку розроблення й впровадження грошово-кредитної політики Федеральної резервної системи та Європейського центрального банку. Розглянуто методичний інструментарій реалізації грошово-кредитного регулювання за умов активізації інтеграційних процесів у світовій економіці, зокрема у Канаді, Великій Британії, Швейцарії, Японії та Китаї.

Значна частина підручника містить методи та інструменти макрофінансового регулювання у країнах Центральної і Східної Європи, кращий досвід яких, зважаючи на територіальну й економічну наближеність цих країн до України, доцільно впроваджувати у національну практику. Однією з важливих особливостей у контексті фінансової глобалізації є формування окремого розділу підручника з дослідження національних особливостей використання грошових одиниць в ісламських країнах, організації системи фінансових посередників, а також визначенню тенденції грошово-кредитного регулювання у країнах Сходу.

Як свідчить практика, пошук багатьма країнами світу ефективних механізмів забезпечення економічного зростання та фінансової стійкості економіки має ґрунтуватися на реальних прикладах використання монетарних інструментів, внаслідок чого має відбутись поліпшення стану національної фінансової системи. У підручнику подано компаративний аналіз видів і методів реалізації монетарної політики центральних банків окремих країн світу, а також розглянуто тенденції розвитку національних грошових і кредитних систем, перспективи розширення фінансової взаємодії України та міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Висвітлені аспекти підручника відображають сучасні проблеми багатьох держав, у тім числі й України. Викладене ілюструє реальні приклади впливу грошово-кредитних інструментів на регулювання економічних процесів і забезпечення економічного зростання. Позитивним також є те, що підручник має теоретичну та прикладну спрямованість, наповнений ілюстраціями. Автори вміло використали інноваційні прийоми подання аналітичних матеріалів і статистичних даних, запропоновані теми викладені у доступній для широкого загалу формі. Підручник зможе стати ґрунтовним джерелом набуття, примноження, інтелектуалізації *фахових* знань у процесі вивчення дисципліни “Грошово-кредитні системи країн світу” для студентів закладів вищої освіти, які прагнуть стати фахівцями в галузі знань D “Бізнес, адміністрування та право” за спеціальністю D 2 “Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”.

ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН СВІТУ

Відомості щодо розподілу авторства за розділами систематизовано та подано в таблиці

	Назва теми	Автор
Розділ 1	Теоретичні засади організації національних грошових систем	проф. Крупка М. І., доц. Тесля С. М.
Розділ 2	Кредитна система у сучасному глобалізованому просторі	доц. Вишивана Б. М.
Розділ 3	Грошово-кредитне регулювання і нагляд фінансових посередників у контексті забезпечення фінансової стабільності	доц. Микуляк О. В., доц. Рубаха М. В.
Розділ 4	Грошово-кредитна система Сполучених Штатів Америки	проф. Крупка І. М., доц. Петик М. І.
Розділ 5	Грошово-кредитна система Канади	доц. Пайтра Н. Г.
Розділ 6	Грошово-кредитні системи країн Північної і Південної Америки	доц. Кміть В. М., доц. Петик М. І.
Розділ 7	Грошово-кредитні системи країн Європейського валютного союзу	проф. Крупка М. І., доц. Петик М. І.
Розділ 8	Грошово-кредитна система Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії	проф. Ванькович Д. В., доц. Грін О. В.
Розділ 9	Грошово-кредитна система Швейцарії	доц. Ткачик Л. П.
Розділ 10	Грошово-кредитні системи країн ЄСЦБ, що не є учасниками єврозони	доц. Грін О. В., доц. Петик М. І.
Розділ 11	Грошово-кредитна система Японії	проф. Крупка І. М., доц. Петик М. І.
Розділ 12	Грошово-кредитна система Китайської Народної Республіки	проф. Демчишак Н. Б., проф. Дропа Я. Б., доц. Жмурко Н. В.
Розділ 13	Грошово-кредитна система Індії	доц. Петик М. І., доц. Тесля С. М.
Розділ 14	Грошово-кредитні системи ісламських країн	доц. Рубаха М. В.

Автори висловлюють глибоку подяку рецензентам – професорам О. М. Колодізеву, В. В. Корнєєву та П. О. Нікіфорову, а також науково-педагогічним працівникам кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка за допомогу в підготовці цього підручника. Маємо надію, що запропонований підручник зацікавить читачів і буде корисним у подальшому вивченні освітніх компонент за обраною спеціальністю. Усі побажання та зауваження просимо надсилати за електронною адресою: finance_franko@ukr.net або 79008, м. Львів, проспект Свободи, 18, економічний факультет, кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**КРУПКА Михайло Іванович,
ВАНЬКОВИЧ Данило Володимирович,
ПЕТИК Марта Ігорівна та інші**

ГРОШОВО-КРЕДИТНІ СИСТЕМИ КРАЇН СВІТУ

Підручник

*За редакцією доктора економічних наук,
професора, заслуженого діяча науки і техніки України
М. І. Крупки*

Редактор *Н. Й. Плиса*

Комп'ютерне верстання *Л. М. Семенович*

Обкладинка *М. С. Білобринь*

Формат 70×100 $\frac{1}{16}$. Умовн. друк арк. 60,30.

Тираж 300 прим. Зам.

Видавець та виготовлювач:

Львівський національний університет

імені Івана Франка

79007 м. Львів, вул. Університетська, 1

Свідоцтво

про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК № 3059 13.12.2007 р.